

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

Yttrande över promemorian *Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor*

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på förslagen i avsnitt 7.1 och 7.2 i promemorian *Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor* (U2024/00153). Universitetet har följande att anföra.

Övergripande synpunkter

Den del av den remitterade promemorian som universitetet nu yttrar sig över avser frågan om kompetens i säkerhetsfrågor bör beaktas vid nominering av de styrelseledamöter som regeringen utser (avsnitt 7.1) och om styrelsernas ansvar avseende verksamhetens säkerhet bör förtydligas (avsnitt 7.2).

Förslagen hör samman på så sätt att det föreslås att en ny punkt läggs till i uppräknningen av i vilka frågor högskolestyrelserna enligt 2 kap. 2 § högskoleförordningen (1993:100) själva ska besluta. Enligt förslaget bör föreskrivas att styrelsen ska besluta ”i viktigare frågor om verksamhetens säkerhet”. Det får antas att den bestämmelsen är avsedd att bilda grund för förslaget att det av det uppdrag som regeringen ger nomineringspersonerna bör framgå att de ska beakta att det i styrelsen som helhet finns kompetens i säkerhetsfrågor och att de ska redovisa hur det kravet har beaktats.

Det står utom allt tvivel att säkerhet är – och i tilltagande grad kommit att bli – en viktig aspekt i lärosätenas verksamhet, liksom i många andra myndigheters arbete. Även om de överväganden och bedömningar som krävs i ett aktivt säkerhetsarbete ankommer på rektor och dennes medarbetare är det därför naturligt att sådana aspekter uppmärksammas även i styrelsernas arbete.

Promemorians förslag väcker emellertid betänkligheter av främst principiellt slag.

Förslaget om ändring i högskoleförordningen innebär att regeringen bland styrelsens uppgifter för in ett uttryckligt ansvar, och ensam beslutsbefogenhet, för ett visst sakområde. Det måste ses som ett helt nytt inslag i regeringens styrning av lärosätena. Styrelsernas nuvarande

uppgifter rör främst övergripande frågor om inriktning, ekonomi och organisation samt vissa administrativa ordningar av allmänt intresse, medan det lagts i styrelsernas hand att avgöra vilka övriga frågor av principiell vikt som bör avgöras i styrelsen (2 kap. 2 § 11 p. högskoleförordningen).

En sådan nyordning, som innebär att regeringen instruerar högskolornas styrelser att hantera och vara beslutande instans rörande ett visst sakområde, låter sig knappast förenas med den balans mellan akademisk autonomi och statlig styrning som regelverket i stort syftar till att upprätthålla.

Förslaget aktualiserar därmed också den vidare frågan om det lämpliga i att så många aspekter som rör lärosätenas verksamhet för närvarande regleras på förordningsnivå. En översyn av vad som lämpligen bör regleras på grundlags-, lag- eller förordningsnivå bör därför komma till stånd, efter mönster av den översyn som nyligen gjorts vad gäller hur domstolarnas ställning och roll regleras (SOU 2023:12).

7.1 Kompetens i säkerhetsfrågor bör beaktas vid nominering av de ledamöter som regeringen utser

Stockholms universitet vill framhålla att det är positivt att utredaren inte föreslår en förändring av nomineringsprocessen som sådan, dvs. att ordningen med två nomineringspersoner, samråd etc. enligt 2 kap. 7 a och 7 b § högskoleförordningen består.

Stockholms universitet konstaterar att regeringens intention är att inkludera allmän kompetens i säkerhetsfrågor i instruktionen till nomineringspersonerna. Universitetet vill betona att det för lärosätenas del är av största vikt att de externa ledamöterna förstår universitets och högskolors särskilda samhällsroll, karakteriserad av akademisk frihet, och utifrån det kan bidra med kunskap och perspektiv till verksamheten. Uppdraget om kompetens i säkerhetsfrågor får därför inte försvåra arbetet med att finna lämpliga externa ledamöter.

Universitetet vill understryka vikten av att uppdraget till nomineringspersonerna formuleras som att de utöver dagens kravställning ska beakta att det *i styrelsen som helhet* ska finnas kompetens i säkerhetsfrågor. Det är inte rimligt att kräva att samtliga ledamöter ska ha sådan kompetens. Det är också viktigt att, som utredaren skriver (s. 38), sådan kompetens inte likställs med expertkunskap utan att den t.ex. kan bestå i erfarenheter från ledning av ett företag eller en myndighet. Det som rimligen är styrelsens uppgift är att övergripande bedöma strategiska frågor vad gäller säkerheten vid lärosätet. Även om utredaren framhåller att det handlar om detta och inte om expertkompetens finns samtidigt formuleringar om att styrelsen vid behov ska ifrågasätta den operativa ledningens bedömningar – detta är enligt Stockholms universitet inte styrelsens uppgift.

Stockholms universitet tillstyrker att styrelsernas mandatperiod justeras i enlighet med vad utredaren föreslår (s. 41).

7.2 Styrelsernas ansvar avseende verksamhetens säkerhet bör förtydligas

Stockholms universitet avstyrker förslaget om ändring i högskoleförordningen för att förtydliga styrelsens ansvar för säkerhetsfrågor. Även om utredaren för resonemang kring i vilken grad styrelsen ska involveras i säkerhetsfrågor förblir det otydligt vad som ska innefattas i det förslagna tillägget i 2 kap. 2 § högskoleförordningen om att styrelsen ska besluta ”i viktigare frågor om verksamhetens säkerhet”. I avsnitt 7.1 betonas – huvudsakligen – det principiella och övergripande ansvaret medan utredaren i avsnitt 7.2 listar en rad åtgärder och styrdokument som rimligen hör till den operativa ledningen för myndigheten och därmed ligger inom myndighetschefens ansvarsområde. Om ansvaret ska vara principiellt ryms det enligt Stockholms universitet redan inom dagens uppdrag genom att styrelsen har ansvar för processen för intern styrning och kontroll (ISK) och för övriga frågor av principiell vikt (2 kap. 2 § p. 2 respektive p.11 högskoleförordningen).

Även om Stockholms universitet instämmer i vikten av säkerhetsfrågor önskar universitetet, som inledningsvis konstateras, inte en utveckling där detaljregleringar införs för att hantera aktuella samhällsutmaningar. I förlängningen kan utredarens förslag befaras leda till en ständigt pågående omreglering av styrelsernas uppdrag, utifrån de utmaningar som uppfattas som mest akuta för tillfället.

Detta beslut är i rektors ställe fattat av prorektor, professor Clas Hättestrand, i närvaro av universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Ulf Nyman, Ledningssekretariatet (protokollförare). Ärendet har beretts av rektor i samråd med universitetsstyrelsens ordförande. Föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors.